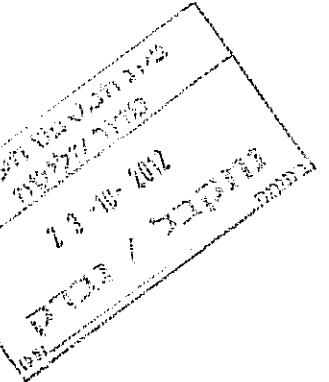

בג"צ 9106/11

בבית המשפט העליון בירושלים
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

1. נוער כהלכה, ע"ר
2. הרב יואב ללוס, עו"ד

באמצעות ב"כ עוה"ד ד"ר אביעד הכהן או עו"ד ישעיהו אברהם
 שכתובתם למסירת כתבי בי-דין ברחוב הלל 23 ירושלים
 טלפון: 026259333 פקס: 026259332
 דוא"ל: aviad@mishpat.ac.il

העותרים

נגד

1. שר החינוך
2. מדינת ישראל – משרד החינוך והתרבות
3. מדינת ישראל – האגף לחינוך מוכר שאינו רשמי, משרד החינוך

כולם ע"י פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, ירושלים
 באמצעות עו"ד שוש שמואלי
 טל: 026466588 פקס: 026467011

4. עיריית ירושלים
 באמצעות עו"ד דן בן טל
 טלפון: 026297592 פקס: 026296490

5. עיריית בני ברק
 באמצעות עו"ד יהודה ליבוביץ
 טלפון: 035776588 פקס: 035776283

6. עיריית מודיעין עלית
 באמצעות עו"ד שחר בן עמי
 טלפון: 037521252 פקס: 035662808

7. עיריית ביתר עלית
 באמצעות עו"ד יזהר דגני
 טלפון: 026248877 פקס: 026248553

המשיבים

תגובת העותרים לתגובות המשיבים

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 23.9.12 מוגשת בזה תגובת העותרים על הודעות העדכון האחרונות שהוגשו מטעם המשיבים.

עיקר הדברים, והם ראשית הם אחדית: "אין כל חדש תחת השמש"

1. כפי שיפורט להלן בהרחבה, מבחינה עובדתית ההפליה בסמינרים החרדיים – לרבות "מכסת המקסימום 30% ספרדיות" בסמינרים החרדיים היוקרתיים – בעינה עומדת גם בשנה"ל הנוכחית, שנת תשע"ג.
2. הגם שהייתה אמורה זו להיות "שנת תיקון", שבה תבוער מן העולם תופעת ה"נומרוס ספרדיקוס", מכסת ה"ספרדיות" בסמינרים החרדיים, תופעה פסולה, בזויה ומשפילה, מלמדים הנתונים כי בשטח לא קרה דבר. המכסה נשמרת בקפדנות, בוודאי בסמינרים הגדולים במגזר החרדי, הנחשבים והנחשקים.
3. לצד זה, ובפועל יוצא מכך, ממשיכים המשיבים בידועין ובמכוון (כפי שיפורט להלן), לקיים "גטאות ספרדיים", שבהם 100% (מאה אחוזים) מהתלמידות הן ספרדיות. אם זו לא הפליה על רקע עדתי פסול, לא ידענו הפליה עדתית מהי.
4. העותרים שבים וטוענים את שטענו בהרחבה בעתירתם: המשיבים חדלים ממילוי חובותיהם מכוח הדין לקיים פיקוח ממשי ויעיל על תהליכי הרישום וסינון התלמידות לסמינרים, ואינם עושים צעדים של ממש לביעור הפליה עדתית מבזה זו.
5. למרות החלטת בית המשפט שחייבה אותם לעשות כן, בתגובות המשיבים אין ולו ראשית נתונים ממשיים בדבר מצב ההפליה העדתית בסמינרים. בניגוד להחלטת בית המשפט, נמנעים המשיבים – ויש לשער, לא במקרה – מהצעת הנתונים המדויקים והמפורטים שמא יתברר לכל ש"מה שהיה הוא שהוה", ושההפליה העדתית הזועקת לשמים, של "מכסת ה-30% בסמינרים החרדיים", ובעיקר בגדולים, ביוקרתיים ובמבוקשים שבהם – בעינה עומדת.
6. העותרים שבים וטוענים, כפי שטענו בעתירתם, שכאשר מדובר בעקרון השוויון ובהפליה, לעתים קרובות ה"תוצאה מדברת בעדה". כפי שנפסק לא אחת בבית משפט נכבד זה, כאשר הנתונים מגלים על פניהם קיומה של הפליה, יש להניח שהיא קיימת, חיה ונושמת. לפיכך, במקרה זה נטל הפרכת טענה זו עובר אל כתפי המשיבים, ומשאלה לא הפריכוהו והסתפקו – כמו בענייננו – בהעלאת טענות סתמיות וכוללניות, אך מן הראוי הוא שביט המשפט יורה את דרכם ויצווה עליהם לפעול לפי הוראות הדין (שפורטו בהרחבה בעתירה), לעשות לאלתר לביעור ההפליה הקשה, הבוטה והמבישה, ולנקוט בכל הצעדים הנדרשים, לרבות אלה שנוכרו בראש העתירה ובהמשכה, כמתחייב על פי דין.

7. להלן נפרט את הדברים בתמצית ככל שניתן. למותר לומר שכל האמור כאן מצטרף לדברים שנאמרו בגוף העתירה.

8. דברים אלה חשובים בעיקר לנוכח העובדות שיובאו להלן, ואשר מהן עולה כי המצב העובדתי לא נשתנה תכלית שינוי בשנה הנוכחית, וממילא כל טענותיהם המשפטיות של העותרים – אף הן בעיני עומדות.

המשיבים מתבקשים לספק נתונים – אך מסרבים ומתחמקים

9. על מנת להמחיש את התחמקות המשיבים ממתן תשובות ראויות לשאלות שהציב בפניהם בית המשפט בשתי החלטותיו, די לנו אם נעיין בהחלטות בית המשפט ובתשובות הלקוניות והסתומות שנתנו להן המשיבים.

10. בהחלטתו מיום 10.1.12; קבע בית המשפט הנכבד:

נוכח הצורך בקבלת תמונת רוחב באשר למצב העדכני לאחר תום מועד ההרשמה לבתי הספר ומועד הגשת העררים הנמצאים בטיפול משרד החינוך, והכל כדי לדעת אם הנוהל שהנהיג משרד החינוך משפיע הלכה למעשה על שינוי תמונת המצב, יגישו המשיבים עד ליום 01.07.2012 הודעת עדכון ובה יפורטו – ככל הניתן – נתוני התלמידות שהתקבלו לאחר רישום לבתי הספר והסמינרים נשוא העתירה על פי התפלגות המעידה על היעדר הפליה, וכן פרטים בדבר תוצאות הפיקוח ביחס לרישום, לראיונות ולעררים שהוגשו. (ההדגשות כאן ובכל מקום אחר הן שלי, אלא אם נאמר מפורשות אחרת - א.ה.)

11. הנה כי כן, בית המשפט הנכבד דרש מהמשיבים – ודומה שלא בכדי – עדכון מפורט, "פירוט" של ממש ולא רק הצהרות כוללניות בעלמא, והוסיף ודרש כי פירוט הנתונים יעשה "על פי התפלגות המעידה על היעדר הפליה".

12. לא למותר להזכיר שהחלטה זו ניתנה בבית המשפט הנכבד בדיונו בעתירה על רקע הנתונים הקשים שעולים כמאליהם מתוך העתירה, על פרקיה השונים, נתונים המלמדים כי קיימות מכסות מקסימום לקבלת תלמידות ספרדיות/מזרחיות בסמינרים השונים, בעיקר ביוקרתיים ובגדולים, בנחשבים ובנחשקים שבהם, מכסות שנובעות בעיקרן מהפליה מכוונת בתהליך סינון התלמידות המתקבלות לסמינרים אלה, ובמקביל בה שיתוף פעולה של הרשויות ואי פיקוח ממשי והולם על תהליך קבלה שוויוני לבתי הספר השונים.

13. עם מתן תגובותיהם המעדכנות של המשיבים ומשנוכחו העותרים כי העיקר חסר מן הספר, פנו העותרים ביום 14.8.12 בבקשה לבית המשפט הנכבד כדי שיוורה למשיבים לצרף לתגובותיהם

המעדכנות את הנתונים אותם נדרשו לצרף בהחלטת בית המשפט, ואכן ביום 16.8.12 הורה בית המשפט כי, "המשיבים 1-5, יגישו הודעות עדכון מלאות כפי שנקבע בהחלטה מיום 10.1.12".

14. למותר לציין, כי גם לאחר החלטת בית המשפט הנכבד בחרו המשיבים במודע שלא להעביר את הנתונים שנדרשו.

15. לא למותר לשוב ולהזכיר לבית המשפט הנכבד כי גם בתגובותיהם לקראת הדיון שהתקיים ביום 10.1.12, וגם בדיון עצמו, לא הכחישו המשיבים את העובדות שהוצגו בעתירה, לרבות קיומן של "מכסות מקסימום" לתלמידות ספרדיות.

16. עם זאת טענו המשיבים כי ה"מכסות" הן יד המקרה ואינן נובעות מהליך מכוון או מחוסר פיקוח אלא כביכול כתוצאה מתהליך ברירה "טבעי" שבו "מעדיפות", כביכול, רוב הבנות ה"ספרדיות" להימנע מלפנות לסמינרים היוקרתיים במגזר החרדי.

17. טענה זו אין לה על מה לסמוך, והיא מופרכת מאליה. כל המעיין בטבלה שצורפה לעתירה כנספח עת/5 ייווכח לדעת על נקלה שש"מכסת המקסימום לספרדיות" נשמרה באדיקות גם השנה. מן הטבלה עולה בבירור כי אחוז הספרדיות בסמינר נתון נשמר גם בכיתה ט', גם בכיתה י', גם בכיתה י"א וגם בכיתה י"ב. וכי ניתן לטעון ברצינות שאך יד המקרה בדבר, ושרק "במקרה" מתקבלים מדי שנה, וגם השנה, בדיוק אותם אחוזים של ספרדיות ואשכנזיות לכל סמינר וסמינר?

18. טענת המשיבים מקוממת במיוחד לנוכח המציאות. כל בר בי רב בציבור החרדי יודע שכל תלמידה המגיעה לכיתה ט' שואפת להגיע לסמינר היוקרתי והנחשב ביותר.

19. כפי שפורט בעתירה, לא מדובר רק במיצוי יכולותיה הלימודיות של תלמידה ובשאיפה למצוינות – תכליות טובות וחשובות כשלעצמן, אלא בידיעה שהלימוד בסמינר יקבע את גורלה של התלמידה הבאה בשעריו לא רק למשך ארבע או חמש השנים שתשהה בין כתליו (בסמינרים החרדיים הלימודיים נמשכים לרוב גם בכיתות י"ג) אלא גם את מעמדה החברתי והשידוך שתזכה בו, פרמטרים שיקבעו למעשה את כל מהלך חייה.

20. הטענה שלפיה "בנות ספרדיות" אינן רוצות, כביכול, להתקבל לסמינרים היוקרתיים והגדולים, מופרכת אפוא מאליה.

21. נעיין גם במכתבים של בנות והוריהן, מהם נוכל ללמוד מה רב תסכולן של בנות ספרדיות מצטיינות, בלימודיהן ובהליכותיהן, המבקשות ללמוד בסמינרים היוקרתיים אך נדחות רק בשל מוצאן העדתי וה"מכסות" שנקבעו בסמינרים אלה שלא כדין.

העתקי המכתבים מצורפים לתגובה זו כנספח עת/23 (לשם הנוחות מוספרו הנספחים במספרי המשך לאלה שבעתירה המקורית).

22. תגובות המשיבות כפי שהוגשו לבית המשפט הנכבד, חושפות טפח אך מסתירות טפחיים ויותר. מקצתן נראות כאילו נכתבו בשיטת "העתק-הדבק", תוך גיבוב נתונים עקרים שמסתירים את העיקר והוא ההתפלגות העדתית של התלמידות, שאותה ביקש בית המשפט.

23. התגובות מתמקדות בתאריכים ובנהלים אך לא בנתונים ובמהות. בתגובותיהם השונות נמנעים המשיבים, ויש לשער, לא במקרה, מלפרט את העיקר שאליו נדרשו על ידי בית המשפט ושאליו מכוונת ליבת העתירה: החלוקה העדתית של הבנות שהתקבלו השנה לסמינרים, חלוקה שיהא בה כדי להעיד האם בשונה מן העבר לא מתקיימת עוד הפליה על בסיס עדתי בין כותליהם, בדרך של יצירת "מכסות מקסימום" בנות 30%, או שמא העולם המופלא והמפלה של הסמינרים החרדיים, כמנהגו נוהג, והסמינרים הגדולים והיוקרתיים ממשיכים לנהוג הפליה חמורה על רקע עדתי, שחורצת את גורל חייהן של מאות בנות לא לפי כישוריהן אלא רק על רקע מוצאן העדתי וצבע עורן.

24. המעיין בהודעותיהם האחרונות של המשיבים ילמד כי פרט לרשות מקומית אחת, המשיבה מס' 6 עיריית מודיעין עילית, נמנעו המשיבים – ושוב, יש לשער, לא במקרה – ממסירת נתונים מספריים באשר לאחוז התלמידות ה"ספרדיות" הלומדות בכל אחד מהסמינרים שבתחומם.

25. למען הסר ספק, נוסיף כי גם תגובתה המלאה של המשיבה 6, אין בה התייחסות למכסה הקיימת במוסדות שבתחומה, והיא בוחרת להיצמד באדיקות יתירה להליך ולא למהות. הדברים באים לידי ביטוי בטבלאות שבהמשך תגובתה שמהם עולה כי, גם בתחומי המשיבה 6 תופעת המכסות לספרדיות חיה וקיימת.

נתוני האמת שמצביעים על המשך קיום ה"מכסות" והפליה העדתית הקשה והמבישה

26. את מה שלא עשו המשיבים, למרות שנתבקשו לכך על ידי בית המשפט, ינסו לעשות העותרים, בכלים העומדים לרשותם שכמובן אינם יכולים להתחרות בעניין זה עם כליהם של המשיבים, כלי ממלכה ושלטון שיכולים להשיג את מלוא הנתונים ובנקל.

27. אין צריך לומר שבשל המידור הגבוה שקיים בחברה החרדית בכלל, ובמערכות החינוך החרדי בפרט, אין בידי העותרים את יכולת הנגישות שקיימת בידי המשיבים מכוח מעמדם החוקי ומכוח היותם גוף פיקוח ורגולציה.

28. למרות זאת, הצליחו העותרים, במאמצים כבירים, להשיג נתונים רבים מנתוני הרישום של כיתות ט' בשנה"ל הנוכחית, נתונים במידה כזו שיהא בה כדי לשקף כראוי את התמונה העובדתית הקשה שעולה מהם.

29. נתונים אלה מלמדים כי למרות הצהרותיהם הרמות של המשיבים בדבר 'תיקון כל הליקויים' ו'חיסול ההפליה העדתית' בין כותלי מערכת החינוך החרדית, ההפליה העדתית הבוטה והמבישה בסמינרים החרדיים, במיוחד הנחשבים והנחשקים שביניהם - בעינה עומדת.

30. לנוכח נתונים אלה, הצהרות המשיבים בדבר "יישום ההנחיות" ותיקון כל הליקויים נראות חלולות וריקות מתוכן.

31. לשיבור האוון ולהבהרת הדברים, נציג אפוא את נתוני השנה שעברה, שנת תשע"ב, כפי שהובאו בעתירה ואת נתוני השנה הנוכחית.

נתוני סמינרים בירושלים: שנה"ל תשע"ב לעומת שנה"ל הנוכחית

32. להלן נתוני הסמינרים בירושלים, סמינרים שזכרו בעתירה המקורית, תוך השוואה בין שנה"ל תשע"ב לשנה"ל הנוכחית, שנת תשע"ג (המשבצות הריקות משקפות נתונים שטרם עלה בידי העותרים להשיג).

נתונים תשע"ב נתונים תשע"ג

שם הסמינר	סה"כ	אשכנזיות%	סה"כ כיתה ט	אשכנזיות%
דרכי רחל- מנדלסון	1260	80.07936508		
מכון בית יעקב למורות;- שרנסקי	1590	77.48427673		
מרכז בית יעקב ליברמן	1143	75.59055118	212	73.11320755
בנות אלישבע	691	66.28075253	188	67.55319149
בית בינה	274	65.69343066		
מעלות בית יעקב	491	65.58044807	42	71.42857143
מורשת בית יעקב	144	63.88888889	42	54.76190476
נתיב החינוך	109	63.30275229		
עלי באר	296	61.14864865		
אפיקי דעת	129	58.13953488		
במעלה בית יעקב	237	49.78902954		
עלית בית יעקב	91	47.25274725		
אורחות בינה	73	21.91780822		
ירים משה	89	1.123595506	24	0
נוות ישראל	253	0		
בנות שמחה ומרגלית	224	0		
נתיב	143	0	39	0
אילת השחר	122	0	34	0
אוהל ברכה	102	0		

33. המעיין בטבלה יראה שככל שמדובר בסמינרים הגדולים יותר, והנחשבים יותר, אחוז הספרדיות הולך וקטן ועומד על כ-30%, ואילו ככל שמספר התלמידות קטן יותר או שהסמינר החשב ונחשק פחות – אחוז הספרדיות הולך וגדל, עד שבסמינרים ה"ספרדיים" – שהוקמו על ידי המשיבים ומתוקצבים על ידם כמעין גטאות אתניים – שיעור הספרדיות בהם עומד על 100%.
34. הנתונים מלמדים שגם בסמינרים שנמצאים בתחום המשיבות האחרות, לא טמנו מנהלי הסמינרים את ידם בצלחת, והקפידו לשמור על ה"מכסות" הקיימות בהם מקדמת דנא. מצ"ב טבלה המסכמת את הנתונים שבידי העותרים:

רשות מקומית	שם הסמינר	אחוז ספרדיות + -
מודיעין עלית בעיר זו נבדקו לפי רשימות שמיות מדוייקות הסמינרים פוירשטיין ומאיר, הנתונים של הסמינרים הספרדיים הם דבר הידוע לכל בעיר	"מאיר"	31.07%
	"פוירשטיין"	27.02%
	"יגלניק"	30% לכל היותר
	"פארדו" הסמינר הספרדי "בית יעקב החדש"	100%
	"נוות יעקב" שירת דבורה - חשמונאים	100%
ביתר עלית בעיר זו נבדקו לפי רשימות שמיות מדוייקות סמינר נתיבות חכמה, המידע לגבי האחוזים התקבל מאיש חינוך בעיר. הנתונים של הסמינרים הספרדיים הם דבר הידוע לכל בעיר.	שרנסקי	30% לכל היותר
	מנדלסון	30% לכל היותר
	נתיבות חכמה שימסיוב	ראו סעיפים 66-71 לתגובה זו
	עוז והדר – ספרדי	100%
	תבנות	100%
בני ברק בעיר זו נבדקו לפי רשימות שמיות מדוייקות הסמינרים כהנא ומאיר, הנתונים של הסמינרים הספרדיים הם דבר הידוע לכל בעיר.	וולף	30% לכל היותר
	מאיר	29.16%
	כהנא	29.14%
	אלקיים	100%
	יונה	100%
	תהילה	100%

35. המעיין בטבלאות המצורפות ייוכח על נקלה כי "מה שהיה הוא שהוזה". בכל הסמינרים היוקרתיים, הגדולים ביותר במספר תלמידותיהן – עובדה המלמדת כי מדובר בסמינרים נחשבים

ונחשקים (והעותר יכול להעיד על כך מידיעה אישית, הידועה לכל מי שבקי, ולו מעט, במערכות החינוך החרדיות לבנות) – נשמרת בקפידה מכסת ה"ספרדיות". הנהלות הסמינרים דואגות לכך שמכסה זו תישאר בגבולות ה-30%, הא ותו לא.

36. לעומת זאת, ב"גטאות הספרדיים", שמפוקחים ומתוקצבים על ידי המשיבים, נשמרת בקפידה תופעת ה-100% ספרדיות. לעותרים לא ידוע ולו על מקרה אחד, אחד מני אלפים, שבו הפנו מחלקות החינוך החרדי מועמדות אשכנזיות ללמוד בבתי ספר אלה. בכך מונצח קיומם של גטאות ספרדיים, ולצדן סמינרים של האליטה האשכנזית שבהן לא עולה מספר הספרדיות – ללא קשר לכישורי המועמדות – על 30%.

הסיבות להפליה

37. כפי שפורט בהרחבה בעתירה, הרקע להפליה הוא 'מסורת' רבת שנים – ומסורת קלוקלת ומבישה היא – של הציבור ה"אשכנזי" בכל שדרות ההנהגה החרדית, השלטונית והחינוכית.

38. כידוע, למעט פרקי זמן קצרצרים, במשך שנות דור לא כיהן בכנסת אפילו ח"כ ספרדי אחד מטעם "יהדות התורה" וגם כיום מפלגה זו אינה מיוצגת בכנסת על ידי ח"כים "ספרדיים" (הדרה מבישה זו הייתה העילה המקורית להקמת ש"ס).

39. תופעה דומה, והיא החשובה לענייננו, מתרחשת במערכת החינוך החרדית של "בית יעקב" ושלוחותיה.

40. ככל הידוע לעותרים, למרות התהדרותם בכך שבמערכת החינוך לומדות אלפי תלמידות "ספרדיות", בהנהלות "בית יעקב", למן הקמתו לפני שנות דור ועד היום, לא יושב אפילו "ספרדי" אחד.

41. בדומה לכך, כל מנהלי מחלקות החינוך החרדי ברשויות המקומיות הרלוונטיות (ובהן ארבע הרשויות המשיבות 4-7 לעתירה), המופקדים על רישום התלמידות לסמינרים הם אשכנזים המזוהים באופן מובהק וברור עם מפלגת יהדות התורה (בירושלים: הרב איתמר בר עזר, והמשנים לו ברוך הלפגוט, דב פוקס, גרשון בינט והכט; במודיעין עילית: אפרת אשכול; בביתר עילית: ישראל תיק, ובבני ברק: יהונתן ספרא)

42. גם כל מנהלי בתי הספר היוקרתיים במגזר, הגדולים והותיקים ביניהם, הן היסודיים והן התיכוניים-ה"סמינרים", כולם אשכנזים.

43. כל בדיקה פשוטה שהיה עושה משרד החינוך היה מגלה על נקלה שתשעים אחוזים (ואולי קרוב למאה אחוזים בסמינרים הותיקים והיוקרתיים) מסגל ההוראה, הן בבתי הספר היסודיים של

"בית יעקב" בריכוזים החרדיים הגדולים, המזינים את הסמינרים, והן בסמינרים עצמם, מורכב ממורות אשכנזיות.

44. יתר על כן: בסמינרים החרדיים היוקרתיים נהוג לרוב שמציבים "מעין מדריכות" מבוגרות שמנחות את התלמידות החדשות הבאות בשערי הסמינרים ולומדות בכתה ט'. וראה זה פלא: כל ה"מדריכות" בכתות ט' בסמינר היוקרתי "בית יעקב-הישן" בירושלים, כולן אשכנזיות.

45. במצב דברים זה, שבו ה"חתול האשכנזי" שומר על ה"שמנת" – שערי הסמינרים, לא ייפלא שמכסת ה"מקסימום" 30% ספרדיות" בסמינרים היוקרתיים, הנחשבים והנחשקים נשמרת ובקפדנות יתירה.

46. ושוא נחשוב שאך יד המקרה הייתה כאן, יבואו הנתונים ויעידו: מנהלי מחלקות בחינוך החרדי בערים השונות, ובכלל זה המשיבות 4-7, אחראים על שיבוץ כל הבנות שלא מצאו את מקומן באחד הסמינרים לפני תחילת שנת הלימודים.

47. וראה זה פלא: למיטב ידיעת העותרים, איש מהם – ומדובר במספר לא קטן של מנהלי מחלקות חינוך – לא טרח לשבח ולו בת אשכנזית אחת ב"גטאות הספרדיים", בסמינרים שבהם לומדות 100% ספרדיות. שילוב כזה, עם כל הקושי שבו, היה עשוי ליצור, בתהליך איטי אך מורכב, שילוב של בנות העדות השונות ולא קיבוע לנצח של "גטאות ספרדיים".

48. למרות כל הנהלים שהוציא משרד החינוך בשנה האחרונה, בין השאר בעקבות פניות העותרים, עושים מנהלי מחלקות החינוך החרדי ומנהלי בתי הספר יד אחת לסינון הבנות הספרדיות ולשמירה על "טהרת ה-70% אשכנזיות" פן יתווה תו שלילי על הסמינר.

49. הפליה זו נעשית באמצעות כמה שיטות, שיפורטו להלן:

שיטה א: "יבוא" בנות אשכנזיות מערים אחרות

50. השיטה האחת היא "שיטת הייבוא". כאשר מנהל סמינר חש, בעיצומו של תהליך הרישום, כי קיים חשש שמכסת ה"ספרדיות" בסמינר תעלה על ה"מותר" (והוא, כזכור, 30%), הוא "מייבא" בנות אשכנזיות מערים אחרות. זאת, בה בשעה שבעירו-שלו קיימות בנות ספרדיות המבקשות לבוא בשערי הסמינר, לעתים קרובות ממש מתחננות ובוכות.

51. "ייבוא" זה נעשה בשיתוף פעולה עם רשויות מקומיות אחרות. כך, לדוגמא, עשויה אלעד לזכות בתואר "יצואן מצטיין".

52. ככל שידוע לעותרים, בשנה"ל הנוכחית "ייצאה" אלעד לבני ברק לא פחות מ-16 בנות "אשכנזיות".

53. ביטוי לכך ניתן במכתבו של ראש עיריית אלעד הרב יצחק עידן לסגנו וממלא מקומו ראש עיריית אלעד, ומחזיק תיק החינוך בעיר אלעד, מר זליג אורלנסקי, במכתב זה מלין ראש העיר על ראש מחלקת החינוך שלו, נציג "יהדות התורה-אגודת ישראל", שמאפשר "ייצוא" של בנות אשכנזיות מאלעד לבני ברק על מנת ל"אזן" את ההרכב הפנימי של תלמידות הסמינרים הטובים בבני ברק, לבל תעבור "חס וחלילה" מכסת הספרדיות את שיעור ה-30%. וכך כותב ראש העיר לסגנו:

"כסגן ומ"מ ראש העיר תיק החינוך ציפיתי כי תנהג יותר באחריות, אם לדעתך יותר רצוי לשבץ את בוגרות כיתות ח' מבית יעקב לסמינרים בבני ברק וע"י כך להרוס כיתה שלימה בתיכון זלזניק [=הסמינר המקומי באלעד – א.ה.] שכבר תוכננה ע"י מנהל מחלקת החינוך, הקב"סית וכותב מכתב זה לפחות היית דואג לשיבוץ כל הבנות ולא להשאיר חלק מהבנות ללא סידור כשהן יושבות בבית ובוכות ללא מענה."

54. למען הדיוק נוסיף כי במסגרת "יבוא" זה היו במהלך השנים גם בנות ספרדיות מאלעד שנקלטו בבני ברק, אך מספרן קטן מזה של האשכנזיות, ובדרך כלל קליטתן של אלה מתאפשרת לא אך בשל הישגיהן הלימודיים או מידותיהן התרומיות אלא בעיקר בשל קשריהן ויחוסן.

55. המשיבים, הן משרד החינוך והן הרשויות המקומיות היו יכולים בנקל למנוע מצב מעוות זה על ידי הוצאת הנחיה ברורה – ואכיפה קפדנית שלה – שלפיה (על דרך העיקרון של "תלמידות עירך קודמות") בתי הספר לא יוכלו לרשום אפילו בת אחת מחוץ לעיר עד שכל המועמדות בנות העיר מיצו את זכותן להירשם לאותו סמינר.

56. למיטב ידיעת העותרים, כך קורה גם בירושלים ובערים נוספות. בנות חרדיות אשכנזיות המתגוררות מחוץ לעיר מתקבלות ללמוד בסמינרים היוקרתיים בירושלים בעוד שבנות העיר, ובעיקר הספרדיות שבהן, נחסמות בשל ה"מכסה" המקסימאלית לקליטתן.

57. בכל מקרה, למיטב ידיעת העותרים, הדבר נעשה ללא בקשת העברה מסודרת ופרוצדוראלית, בניגוד לחוק, לתקנות ההעברה ובניגוד להנחיות שהוציא משרד החינוך.

שיטה ב: "נוהל אחיות"

58. השיטה השנייה שבה נשמרת בקפידה המכסה של "מקסימום 30% ספרדיות" היא "נוהל אחיות": העדפת מועמדות שאחיותיהן כבר לומדות בבית הספר על פני מועמדות ש"אין להן אחות" בבית הספר.

59. אפילו אמרנו, ולא אמרנו, כי אפשר בדוחק להצדיק שיטה זו ולנמקה בטעמי נוחות של הסעות התלמידות בידי הוריהן (נימוק שרלוונטי לגבי בתי"ס יסודיים, אך לא לגבי בנות סמינר שרובן-

ככולן מגיעות לבית הספר בכוחות עצמן!); ואולי בנימוקים אחרים (וכך, נהוג, למיטב ידיעת העותרים, גם במקצת מערכות חינוך לא חרדיות, בעיקר בחינוך היסודי ולא בעל יסודי), אך כאשר מדובר בסמינרים שמוזה שנות דור הפלו ספרדיות לרעה וקבעו להן "מכסות מקסימום" – ועל כך אין חולק – פגיעתו של נוהל זה רעה ביותר, ולמעשה הוא מנציח את ההפליה הפסולה לעולמי עד.

60. בשל גודלן של המשפחות ברוכות הילדים בציבור החרדי (כ"י), לרבות מן המועמדות האשכנזיות יש כבר אחות בסמינר וממילא היא מתקבלת אליו בעדיפות ראשונה. לא כן מועמדות ספרדיות: בשל ההפליה רבת השנים, אין לרובן אחיות בסמינרים וממילא סיכויי התקבלותן אליו קטנים ביותר.

61. הפליה כפולה ומכופלת היא, כאשר בנות ספרדיות שלהן אחיות בסמינר בו הן חפצות, נדחות על ידי הסמינר ואינן מתקבלות למרות ה"נוהל" האמור. כך קרה, למשל, אצל כמה משפחות ספרדיות מבני ברק: לבנות משפחות דדש, אלבו, ושרעבי היו אחיות שלמדו זה כבר בסמינר כהנא בבני ברק, אך למרות זאת סורבו מלהתקבל לסמינר בו אחיותיהן לומדות. תלוונות שכאלה מתקבלות גם על ידי הורים בסמינרים שאצל המשיבות האחרות.

62. נביא נא דברים שכתב בעניין זה מבקר המדינה:

קבלת אחיות של תלמידות: נמצא שבתי הספר מעדיפים לקבל מועמדות שהן אחיות של תלמידותיהם. בבתי הספר העל-יסודיים אמת מידה זו יוצרת לעתים מצב שבו אחיות של תלמידות הן חלק הארי של הבנות שבית הספר מקבל. כך, למשל, ציין מנהל בית ספר בירושלים ש-70% מהתלמידות המתקבלות בכל שנה לבית ספרו הן אחיות של תלמידות בבית הספר, ונתן מתקבלות ללא קשר לרמתן הלימודית. מכאן שיש בתי ספר מבוקשים ש"ממלאים את השורות" בעיקר באחיות של תלמידות בית הספר, ולכן סיכוייה של בת בכורה, בת יחידה או בת שאחותה לומדת בבית ספר אחר להתקבל אליהם - קטנים במידה ניכרת.

אמת מידה שלפיה ניתנת עדיפות לאחות של תלמידת בית הספר עלולה להקטין את סיכויי קבלתה של בת שאחותה לומדת בבית ספר אחר: על פי דברים שמסר מנהל של בית ספר על-יסודי לבנות בירושלים, כאשר נרשמת לבית ספרו בת שאחותה לומדת בבית ספר אחר, מעורר הדבר חשד, שהרי היא אמורה ליהנות מיתרון בקבלה לבית הספר הזה ולמרות זאת נדחתה כביכול; אמנם הדבר אינו מוסל את קבלתה, אולם יש לתמוה מדוע היא לא ממשיכה במסלול שבו למדה אחותה, ולכן בית הספר יהסס לקבלה.

משרד מבקר המדינה העלה את החשש שבמציאות שבה מתן עדיפות לאחיות הוא אמת המידה העיקרית, ולעתים אף היחידה, לקבלת תלמידות לבתי הספר, וגם אם קיימות אמות מידה אחרות, הן מאבדות את משמעותן ונעשות לא רלוונטיות להליך המיון. מתן עדיפות לאחיות מנציח למעשה את אמות המידה ששימשו בשנים עברו למיון מועמדות, ובהן אמות מידה פסולות שאפשרו למנוע מכמה מן המועמדות להירשם לבתי ספר מסוימים. אמת מידה הנוגעת לאחיות אינה עומדת בדרישה לשוויון: מחד גיסא, היא משמרת במידה רבה את הרכב אוכלוסיית המשפחות שבנותיהן יכולות להתקבל לבתי הספר המבוקשים, ומספר הבנות ממשפחות אחרות שמתקבלות מצומצם במידה רבה; מאידך גיסא, היא עלולה להקטין את סיכויי קבלתה של בת שאחותה לומדת בבית ספר אחר. על משרד החינוך לבחון את השימוש באמת מידה זו בבתי הספר העל-יסודיים ולהביא את הנושא להכרעת שר החינוך ומנכ"ל המשרד.

[דו"ח שנתי 61, משרד החינוך – שיבוץ תלמידות בבתי ספר במגזר החרדי].

63. מבקר המדינה התריע זה כבר נגד נוהל נפסד זה, "נוהל אחיות", אך למרות זאת ממשיכים הסמינרים להחילו וביתר שאת, ומשרד החינוך אינו מונע בעדם מעשות זאת.

64. למיטב ידיעת העותרים, משרד החינוך אף לא טרח לקיים דיון מעמיק ב"נוהל אחיות" זה, שכאמור לעיל מזין את ההפליה ותורם להנצחתה תרומה משמעותית.

65. עקב כך, לא ייפלא שראש מנכ"י חרדי בירושלים, הרב איתמר בר עזר, יכול להתפאר בראש חוצות כי בירושלים לבדה, שבה לומדות אלפי תלמידות סמינרים, הוא "ממלא" כשמונים אחוזים (!!) של מכסת התלמידות בסמינרים היוקרתיים, הנחשבים והנחשקים, באמצעות אותו "נוהל אחיות". בכך הוא מבטיח להנציח את שיטת ה"מכסות", ומונע את החשש – חשש לטעמו כמובן – שמא שיעור הספרדיות בסמינר יעלה חס ושלום על 30%. וכך אמר הרב בר עזר בדיון שנערך בוועדת הביקורת של עיריית ירושלים:

אין כמו המנגנון של אחיות ואין כמו המנגנון של חולים ויתומים וכל אלה שהם לא עובדים ברישום בכלל הם נכנסים. אנחנו הצענו את הדגם הכי טוב, אני לא הולך לשנות אותו, אני הולך לשנות רק בדבר אחד, פפה [אללו – יו"ר הוועדה, א.ה.] אם אתה רוצה לשמוע עכשיו מה אני אומר לך על הדו"ח. אני לא הולך לשנות דבר אחד מהנהגים שלנו, רק להיות יותר חרוץ ולעמוד בלוח זמנים יותר קרוב כדי שנדע בזמן.

אין שיטה יותר טובה מהשיטה שלנו. אני אומר את זה פה מול הביקורת לא הולך לשנות כלום. הדרך שלנו היא הדרך הכי טובה.

על השאלה: 80% (מהמקומות בסמינרים) נתפסים ע"י אחיות, איפה פה השוויון?

השיב בר עזר: אז אנחנו אומרים לך, אומרים כאן ועכשיו, בגלל שאחיות עושה לי גם את האינטגרציה וגם את הכל כי נלחמנו כל הזמן שיהיה ספרדים ואשכנזים באותו בית ספר באחוזים ניכרים ויפים וטובים, לכן אני חוזר ואומר, מכיוון שלא מצאתי שיטה אחרת יותר טובה אני אומר כאן לא מקבל את הביקורת הזאת ואני אמשיך לעשות בדיוק את מה שעשינו רק יותר מוקדם, ולשכלל את הפער הקטן, נילחם על הפער הקטן, לא בשביל זה אני ממציא עולם אחר שאולי יהיה לי ממנו פי חמש. באסטרטגיה לא צודקים.

לא יכול להיות שאם למנדלסון נרשמים 700 בנות בתחילת שנה הוא יכול לקבל 100 לא יכול להיות שהוא יסביר לכלל ה-750 למה הוא לא קיבל אותם.

השיטה שלנו היא שיטה שנותנים לזה לרוץ ואח"כ עושים שיבוצים במקומות שנשארו ובמקומות שאנחנו תושבים. רק על 20% עושים שיבוצים, על 15% עושים שיבוצים ואותם בודקים ואח"כ נלחמים.

תקשיב טוב, אני לא משנה את השיטה פפה ותסמוך עליי שאני אומר לך שלא כדאי לשנות את השיטה, אתה תעשה פה שרפה ולא יהיה לך כלום. בוא נשפר את מה שיש כדי שנגיע עם הכי פחות כאבי לב של בנות בתחילת שנה.

ועדת הרבנים היא עוזרת לנו, היא לא סטטוטורית, היא לא כלום. היא עוזרת לנו שאם יש, אם יש מנהל או הורה או משהו שהוא מרגיש שאנחנו לא מספיק יודעים, אז באים וועדת רבנים מדברים איתו בשפה שכאילו בית דין וכאילו בכזה מצב ומוצאים ומביאים והמנהל הזה וההורים יודעים שהם פוגשים אותם בעוד שאלות ובעוד דברים ובבית כנסת ובכלל. זה עוזר לנו להוציא את האמת לאור. זה הכל זה כלי בידיים שלו.

ביום שיתנו לה סמכות היא לא תהיה וועדת רבנים פפה זה כל העניין, שהרב אלישיב ועוד כמה רבנים אמרו יש שם שני רבנים שלושה שלא מקבלים משכורת, לא מכירים אותם לא כלום. אבל הציבור חש אותם. ברגע שאתה הופך אותם רשמיים הציבור לא חש אותם. אתה מבין על מה אתה הולך.

אז יש עכשיו גם וועדת רבנים ספרדית שמינה אותה הרב עובדיה ואנחנו גם איתה מתייעצים ועובדה שאת המהלך האחרון שכל הבנות נכנסו היה בעזרתם. הם רק כלי עזרה לנו. ופפה אני רוצה להגיד לך משהו, תקשיב כשמדובר על אורח חיים על צניעות על אורך חיים, על מתאים או לא מתאים, אל תעשה את זה אף פעם סטטוטורי. ואתה יודע שאני צודק, את הדברים

האלה לא יקום ולא יהיה, אתה רוצה לשכנע, תשאיר אותו לא סטאטוטורי, תן לברוך ולגב' פריד ולחסידיים להיות האחרונים הסטאטוטוריים, מעליהם דני בר גיורא, זה העץ שהמדינה רצתה לשמוע.

יש יהודי חכם במשרד החינוך שהוא המנכ"ל הוא חכם כמו שהוא יודע יותר טוב ממני וממך את הבעיות לעומק בנושא הרישום. הוא הודה בפניי שהוא מתקן את התקנונים את זה הוא מסדר ולא בא לו לשנות את השיטה, לא בא לו. אם הוא יבין מהמבקרת שהוא חייב לגעת בשיטה והוא יוציא תקנונים, אני לא יודע לאיזה מהפכה אנחנו הולכים ואני לא יודע אם אנחנו לא נמצא את עצמנו ששפכנו את התינוק עם המים. שושני נלחם היום מול המבקר כדי שהוא לא ישנה את השיטה.

השיטה תהייה אחיות ימשיך ככה, הכל יהיה אותו הדבר. אפילו לא על שני אחוז להשאיר לנו לשבץ שני אחוז מתוך כיתה. תמלאו כיתה תשאירו שני מקומות גם את זה הוא חושש ולא רוצה. כי זה יעשה, יעשה דברים מאוד מאוד גרועים.

(איתמר בר עזר – קטעים נבחרים מתוך פרוטוקול רשמי של וועדת הביקורת של עיריית ירושלים שהתקיימה ביום 25.5.11)

שיטה ג: שיטת ה"אפרטהייד" - הפרדת כיתות

66. השיטה השלישית מתבטאת בהפרדת כיתות ופיצולן על רקע עדתי מובהק. כך, למשל, בביתר עילית, פועל סמינר "נתיבות חכמה".

67. בשל הרכב האוכלוסייה בביתר עילית, ששיעור הציבור הספרדי בו גדול, יש באופן יחסי ומטבע הדברים יותר מועמדות ספרדיות המבקשות לבוא בשערי הסמינרים.

68. על מנת לשמור על ה"מכסה", גם אם באחוזים קצת יותר גבוהים, ולמנוע מצב שבו, 'חס ושלום' יהיה צביון "ספרדי" לסמינר, נקט הסמינר בגישה מקורית: חלוקת כיתות מקבילות לשתיים, ויצירת שתי 'מגמות': האחת "מגמה ספרדית" והשנייה "מגמה מעורבת".

69. וראה זה פלא: באופן "מקרי", מקרי לחלוטין, בכתה הספרדית יש 100% תלמידות ספרדיות, ואילו בכיתה המעורבת יש 23 תלמידות, 12 "אשכנזיות" ו-11 ספרדיות.

70. מנהלי הסמינר הקפידו שחס ושלום לא יהיה ערבוב שווה של הבנות האשכנזיות בשתי הכיתות באופן שווה, ויצרו כתה אחת "שחורה" לחלוטין, וכתה אחת מעורבת, "שוקר-

וניל". אפשר ולא נאמין למשמע אוזנינו ולמראה עינינו, אך המפקחת מטעם האגף המוכר שאינו רשמי במשרד החינוך - הגברת רות אלמליח, שנדרשה לנושא, בעקבות פניית הכתבת שרה ב"ק לקבלת תגובה למצב דברים משונה זה, אמרה, לאחר בירור שעשתה, את הדברים הבאים:

ביה"ס "נתיבות חכמה" בביתר נבדק בעקבות טענה בדבר אפליה וחלוקה בין תלמידות על רקע עדתי. מבירור הדברים אל מול הנהלת בית הספר והרשימות השמיות של התלמידות עולה כי רוב תלמידות בית הספר ממוצא מזרחי, וכך גם הבעלות על בית הספר. בבית הספר דוחים את הטענה כי קיימת כיתה רק לתלמידות ממוצא אשכנזי ומציינים כי יש כיתות משלבות.

באשר לחדרי מורים מציינת המפקחת כי בבית הספר קיימים שני חדרי מורים "מטעמי נוחות", כיוון שחלק מההפסקות קצרות והמורות מבקשות לנוח בין השיעורים. עוד ציין כי קיימים שיעורים משותפים במקצועות מסוימים בין כל הכתות בכל שכבה, פעילות חברתית וכו'.

71. נקרא ולא נאמין: המפקחת לא נתבקשה להשיב אם רוב תלמידות הסמינר הן ממוצא מזרחי, או שהבעלות עליו היא "מזרחית"(!). היא מתעלמת במכוון וביודעין מקיומן של כיתות שבהן 100% מהתלמידות הן ספרדיות, ומגדירה את הכיתות האחרות, ה"מעורבות", ככיתות "משלבות" משל היו ה"ספרדיות" זקוקות, מעצם שיוכן העדתי, לחינוך מיוחד וה"פריץ" התיר להן ללמוד עם אחיותיהן ה"אשכנזיות".

שיטה רביעית: "דילול" הספרדיות בכל כיתה

72. השיטה הרביעית מתמקדת ב"דילול" הבנות הספרדיות ופיזורן בכיתות השונות כך שגם בכיתה נתונה – ולא בסמינר כולו – לא ייווצר חס וחלילה מצב שבו יש, רחמנא ליצלן, יותר מ-30% בנות ספרדיות בכיתה.

73. מצ"ב נתונים מכמה כיתות סמינר שפועלות השנה, לאחר יישום ה"נהלים" של משרד החינוך, שנועדו למנוע הפלייה על רקע עדתי. הנתונים, שתוכנם מדבר בעדו, ממחישים היטב את המשך ההפליה העדתית הבוטה שממשיכה להתקיים בסמינרים (שמותיהן הפרטיים של התלמידות הושמטו מתוך רצון להימנע מפגיעה יתירה שלא לצורך בצנעת פרטיותן):

כיתה ט	כיתה ט/2	כיתה ט/3	כיתה ט/4	כיתה ט/2
פויירשטיין	סמינר מאיר	סמינר החדש	סמינר הישן	סמינר הישן
מודיעין עילית	בני ברק	ליברמן י-ם	שרנסקי י-ם	שרנסקי י-ם
אהרונוביץ	אובלנדר	אברמוביץ	אביטל	קסטלניץ

סופר	אוחיון	אויערבך	אוזנה	אורדנטליך
מלאכי	בוטבול	אטיאס	אינשטיין	אורלנצייק
הר זהב	בטיסט	איזנשטרק	אלאלוף	אינהורן
ריבלין	בלוך	אלבו	אלקריף	בוואר
וצלר	בריקמן	אנגלנדר	ארנפלד	בכר
איטח	ברמי	בוקלר	בלוי	ברגר
קירשנבוים	גורביץ	ברכה	בן גגי	ברלינגר
ברזיזסקי	גורדון	גרודזינסקי	בנדר	גודלבסקי
שלמון	גיגי	דדש	ברנד	גולדברג
כהן	גלבוע	דייטש	ברקאי	גובר
אלינצברג	גנס	הורביץ	גודינגד	גלור
כהנא	גרבוז	הלר	גליקמן	דויטש
ידיואב	דיוויס	ובר	גרינברג	האניסברג
ליבשיץ	דריי	והב	זדון	היימן
קניגסברג	חפץ	וייס	זסקל	הימלפרב
סגל	כהן	וינברג	דרך	והב
פריד	כהן	ולדמן	היין	וורמסר
לויין	כהנאן	ורטהיימר	וילהלם	וייס
פרל	לוי	חברוני	ון-הלדר	ויין
וינברג	לויסון	חסידי	זוסמן	וייסמן
פוריה	ליס	חקוק	יהושוע	יוזעף
פישמן	מאירוביץ	טולידנו	יצחקוב	כהן
פישר	מאלח	טוקציינסקי	כהן	לויין
ורנר	פאלק	ידלר	כהן	מונק
הורביץ	פיין	כגן	לוי	מיארה
טננהויז	פינקל	כהן	לוי	מייבסקי
רפפורט	פיפרמן	לביא	ליכטמן	נפתלי
ליפשיץ	פכטר	לוי	מגידמן	נתנזון
ריזל	פרידמן	לסטער	מרק	סולברג
קסטלניץ	צוקרמן	מורגנשטרן	סטל	עוזרי
אייכלר	צרור	מן	עזרון	פרי חן
ולס	קופמן	מנגל	פיזקוב	רביע
לוי	קסטנבוים	מנדלבוים	פישביין	רויזמן
קופמן	קראוס	נוימן	פריד	רז
ברזובסקי	רבי	נוימן	קאופמן	רויזנר
דרור	רבינוביץ	סויסה	קלופט	רענן
מנדלסון	רובלוב	פורטנוי	קלרמן	רקובסקי

קניג	רויזמן	פנחסי	רבינא	שוב
משי זהב	רפאלי	קפלינסקי	רוזנטל	שולמן
מינצבכר	רקובר	קרמר	רוטלוי	שכטר
אלישוס	שאולי	קרשנר	שיכמנטר	תנעמי
	שוסטל	רוזנבלום	שפיגל	
	שידלובסקי	רימר		
	שיף	שוורץ		
	שכטר	שילוני		
		שמואלי		
		שפירא		
6/42	13/46	15/48	14/29	
(מספר				
הבנות				
הספרדיות				
בכיתה)				
				10/42

74. כפי שצוין בעתירה, אין צורך להיות בעל מומחיות יתירה בסוציולוגיה או באנתרופולוגיה, אף לא בשמות משפחה ובגניאולוגיה, כדי לדעת שמורגנשטרן, נוימן, קפלינסקי, רוזנבלום ושוורץ הם שמות משפחה של תלמידות אשכנזיות, ואילו סויסה, טולדנו ואלבז הם שמות משפחה של תלמידות "ספרדיות". אילו היו עושים המשיבים מאמץ קל שבקלים (שלא לדבר על נתונים נוספים המצויים לרוב במאגריהם, ואינם בידעת העותרים), היו יכולים לעמוד בנקל על קיומה של ההפליה העדתית הבוטה ולעשות למניעתה או, למצער, לצמצומה ומזעורה עד מינימום. אך כשאין רצון, אין גם עשייה והפליה שהייתה – בעינה עומדת.

75. אילו היו המשיבים עושים מלאכתם נאמנה, ומפקחים כראוי – ולא רק באמצעות הוצאת הנחיות כתובות (כאמור לעיל, דבר חשוב כשלעצמו) אלא באמצעות אכיפה קפדנית שלהן, היו חייבים המשיבים למנוע תופעות פסולות מעין אלה, ולהיאבק בהן.

76. בפועל, כאמור לעיל, דומה שלא נעשה דבר. הנחיות הוצאו, נהלים נכתבו, אך בשטח "עולם כמנהגו" – ומנהג הפליה קשה ופסולה הוא – נוהג, ובמהירות רבה.

אי עמידה בהנחיות משרד החינוך

77. היה זה כבר ביום 18.1.12 שב"כ העותרים פנה לשר ולמנכ"לית המשרד במכתב המפרט תיקונים והערות שלדעת העותרים יש בהם להביא למצב שבו כל בת שתקבל בהתאם להתאמתה האובייקטיבית ולא בהתאם לשיקול דעת סובייקטיבי המסתיר תחתיו שיקולים עדתיים פסולים.

78. לאחר שדבר ההנחיות יצא לידיעת הציבור הרחב, יצאה עיתונות המגזר החרדי בקול זעקה שנשמע מפי מנהלי המוסדות המפוקחים וארגון הגג שלהם "איגוד מנהלי בתי"ס וסמינרים – בית יעקב" (ע"ר).

79. ביום 24.1.12 - היום שנועד לתחילת ההרשמה לפי הוראות משרד החינוך - התפרסמה מטעמם בעיתון "יתד נאמן" הודעה כי "הסמינרים לא יפתחו את הרישום לשנה"ל הבאה עקב התערבות משרד החינוך המסכנת את 'נשמת בית יעקב'..."

• העתק הכתבות מצ"ב ומסומן עת/24

80. עם היוודע העניין לעותרים, פנה למחרת היום בא כוחם אל ב"כ המשיבים 1-3. במכתבו, ביקש ב"כ העותרים להביא לידיעת משרד החינוך את אי קיום הנהלים על ידי הסמינרים וביקש לקבל את התייחסותו ל"צפצוף" בוטה זה על הנחיות המשרד.

81. למרות שבשיחתה הטלפונית עם העותר 2 ציינה ב"כ המדינה משרד החינוך לא יוכל עוד להכניס שינויים בהנחיות שכבר פורסמו, בפועל - בגין איומי מנהלי הסמינרים, הטיוטא נפתחה לדיון מחודש עם מנהלי הסמינרים והוכנסו בה שינויים משמעותיים וחד צדדיים, שעל פניהם יש חלק מהם עולים כדי ביזיון בית המשפט שבפניו הוצגה טיוטת ההנחיות המקורית.

82. לשם הנוחות צירפנו לתגובה זו מסמך המבהיר את נוסח ההנחיות לאחר השינויים שחלו בו, תוך הדגשת ההבדלים שבין הטיוטא המקורית לבין נוסח ההנחיות הסופיות.

• המסמך מצורף לתגובה זו כנספח עת/25

83. להשלמת התמונה בדבר מידת ה"פיקוח" ודרך ניהולו צירפנו לכאן את מכתבו של "איגוד מנהלי בתי"ס וסמינרים – בית יעקב" (ע"ר) למנהלי הסמינרים, מיום ה-8.2.12, שתוכנו מדבר בעד עצמו וכל המוסיף עליו אך יגרע.

• העתק מכתב האיגוד מצ"ב ומסומן עת/26

84. עם פרסום התנהלות המשרד בעניין פנה ב"כ העותרים במכתב לב"כ משרד החינוך שבו ביקש לקבל את הפרוטוקולים של הפגישות שנערכו בנושא ההנחיות בין הנהלת המשרד לבין מנהלי הסמינרים. בנוסף ביקש ב"כ העותרים כי תינתן גם לעותרים זכות תגובה בטרם תתקבל החלטה בעניין.

85. לפי המידע שבידי העותרים, במהלך פגישתם של מנהלי הסמינרים עם צמרת המשרד, נשמעו בחדר קולות, ויותר מאחד (גם אם לא חס וחלילה מצד המנכ"לית או סגן השר), שמהם עלתה הבטחה למנהלי הסמינרים כי "מה שהיה הוא שיהיה": סמכותם המוחלטת של המנהלים בקבלת תלמידות או דחייתן תישאר בידיהם, ורק כלפי חוץ יוצג מצג שלפיו כביכול נעשו שינויים משמעותיים בהליכי הקבלה לסמינרים. גם ההנחיה בדבר "שמירת 5%" מקומות פנויים עד סוף מועד הרישום, נתקבלה כהנחיה שאינה אלא "הנחיה למראית עין" (גורל דומה פקד את הנחיות הרישום לבתי הספר היסודיים משנת 2007 שמדברות על הליך של "הגרלה" שעד היום לא נעשה בו כל שימוש). למותר לציין כי העותרים לא נענו ולו על אחת מבקשותיהם הבסיסיות ביותר (כגון קבלת פרוטוקולים, זכות תגובה, זכות שמיעה ועוד...).

86. למשיבים 1-3, כך נדמה, לא אצה הדרך. רק ביום 20.3.12 קיבלו העותרים תשובה ממשרד החינוך, אך גם זו התמקדה במכתבו הראשון של ב"כ העותרים מיום ה-18.1.12, זאת למרות שגם העתקי שאר המכתבים הועברו אל הנהלת המשרד שהייתה מכותבת אליהם.
העתק תשובתה של המחלקה המשפטית מצורף כנספח עת/27

87. על מנת להימנע מהכברת מלים בחרנו שלא להלאות את בית המשפט הנכבד בהתייחסות לכל סעיף וסעיף בתגובת המחלקה המשפטית במשרד החינוך, ולהתמקד בכך שגם בסופו של יום, לאחר שפורסמו ההנחיות ה"מרוככות" מטעם משרד החינוך, המציאות מלמדת כי אין הן נשמרות בקפידה. נציין רק מספר נושאים לדוגמה:

88. מועדי החזרת התשובה בדבר קבלת/אי קבלת תלמידה לסמינר: בהתאם להנחיות המחייבות "ההחלטה וההודעה להורי התלמיד בכתב בעניין קבלת התלמיד למוסד החינוכי תומצא לא יאוחר מיום ה' בניסן, לפני כל שנת לימודים".

89. תכליתה של הנחיה זו ברורה: ליתן די זמן קודם פתיחת שנה"ל לתלמידה לערור על החלטת הסירוב לקבלה, ולמצות – במידת הצורך – את הליכי הערעור על החלטת הסירוב.

90. והנה, למרות האמור מפורשות בהנחיות, גם בחלוף חודש וחודשיים מהתאריך המחייב, לא תמיד ניתנות תשובות בכתב שמהם יכולים ההורים והמועמדות ללמוד כי בקשתן סורבה.

91. שאלון בסיסי ואחיד – בהתאם להנחיות המחייבות השאלון המצורף להנחיות הוא השאלון המחייב. המצב בשטח הוא שבתי ספר רבים בוחרים שלא להישמע להנחיה זו.

• העתק שאלונים לדוגמא, שאינם ערוכים בהתאם להנחיות אך חולקו השנה למועמדות לסמינרים, מצ"ב ומסומן עת/28

92. פרסום מועדי ההרשמה על ידי הרשויות המקומיות – בהתאם להנחיות המחייבות "מנהל מחלקת החינוך ברשות המקומית יפרסם בהתאם לאמור בתקנות לימוד חובה וחינוך ממלכתי (רישום נוסף), תשל"ח-1978 את חובת ההורים לשלוח את בנם ללמוד במוסד חינוכי ואת שמות כל מוסדות החינוך הרשמיים ומוסדות החינוך המוכרים שאינם רשמיים, שפועלים ברישיון לפי חוק פיקוח על בתי-ספר, התשכ"ט-1969 שבתחום שיפוטה ואת מועדי הרישום. בנוסף, יפרסם מנהל מחלקת החינוך את המועדים בהם יוכלו הורי התלמידים לפנות למוסד החינוכי שבתחום הרשות המקומית, כמו כן עליו ליידע את ההורים על האפשרות לרשום את ילדיהם במספר בתי ספר. יובהר, כי הפניה למוסד החינוכי לא תיעשה לפני א' לחודש שבט, של השנה הקודמת לשנת הלימודים שלקראתה נערך הרישום".

93. למיטב ידיעת העותרים, גם הנחיות אלה לא קוימו, לא ככתבן אף לא כלשונן. למרות האמור בהנחיות, הפרסום נעשה באופן לא מוסדר ושונה בכל אחת מן הרשויות.

94. הגדילה לעשות עיריית ביתר עלית, המשיבה מס' 7, שכללה בפרסומיה הקוראים להרשמה לסמינרים גם סמינר שהוצא כנגדו צו סגירה (ראו פירוט בענין בנספח עת/31) כבית ספר בו ניתן לבצע רישום.

• דוגמאות הפרסומים, מצ"ב ומסומן עת/29

95. גם ההנחיה המחייבת את פרסום תקנון הסמינר והעמדתו לעיון ההורים לא יושמה. בידי העותרים הצטברו תלונות, בכתב ועל פה, שההנחיות בעניין זה לא קוימו. כמו כן התקבלו אצל העותרים תלונות על איומים שמושמעים כנגד ההורים כדי להניא אותם מכל פניה לגורמים המוסמכים.

כדוגמא בעלמא, מצורף כנספח עת/30 העתק מכתב פניה לדוגמא של הורים שניגשו לסמינרים על מנת לבחון את מידת קיומן של ההנחיות בשטח.

96. במישור המהותי, והוא עיקר: עיון קל בסעיף 9.1 למכתבם הנ"ל של אנשי המחלקה המשפטית במשרד החינוך (עת/27) מלמד שהמשיבים 1-3 בחרו במודע להשיל מידיהם כל דרך פיקוח ובדיקה אמיתיים בענייני הרישום לסמינרים החרדיים. המשיבים מאפשרים למנהלי הסמינרים כמעט חופש מוחלט שאינו מוגבל בקריטריונים מחייבים כלשהם.

97. קצרו של דבר: למרות ההנחיות המפורטות, המציאות היא שהליך הרישום נשאר פגום כבעבר, והפיקוח הדל עליו אינו מאפשר ביקורת אמיתית עליו, או מיצוי זכות הערעור.

98. אם היינו צריכים הוכחה לכך, זו נמצאת גם בתוספת שהוספה במסגרת התיקונים לסעיף 3(ט) להנחיות, ולפיה: "רשות חינוך מקומית לא תתערב בהליכי הקבלה של מוסדות החינוך בהיבט הפדגוגי, אורחות החיים ותקנון המוסד החינוכי".

99. למותר לומר שכפי שהוכח ב"פרשת עמנואל", תחת מסגרת עמומה ורחבה זו, של "אורחות חיים" יכולות להיכנס מגבלות רבות שמלבד, על פניהן, הן נראות כמתייחסות ל"אורח חיים" דתי, אבל מלגו, במישור האמיתי והמהותי, הן מסתירות הפלייה שמניעה עדתיים, הא ותו לא.

מה ניתן לעשות?

100. אחר כל אלה, ישאל השואל ובצדק ישאל: מה עוד ניתן לעשות ולא עשינו? שמא אין זו אלא מציאות שלא ניתן לשנותה?

101. לא כן הוא. העותרים טוענים, בהמשך לטענות שהעלו בהרחבה בעתירה, שהפליה עדתית בוטה זו, אינה "גזרת שמים" אף לא פרי "כורח המציאות". ניתן לתקנה באמצעים די פשוטים, מנהליים ופיקוחיים, ואף אם אמרנו, ולא אמרנו, שלא ניתן למגרה כליל, הרי שבקלות רבה יחסית היה ניתן להקטין את ממדיה עד למינימום.

102. אילו אך היו המשיבים עושים מלאכתם נאמנה, היו יכולים בנקל להדק את הפיקוח על הליכי הרישום, לערוך ביקורות פתע, לראיין הורים, לעבור על רשימות התלמידות שהתקבלו, וכיוצא בהן.

103. כך גם לעניין התקצוב, הסמינרים הפנימו זה כבר, ולאורך עשרות שנים, שהם יכולים להמשיך ולהפלות את הבנות הספרדיות המבקשות לבוא בשעריהן, לפגוע בכבודן ובשמן הטוב, ועדיין להמשיך לזכות ולאכול מידה הרחבה של המדינה. משרד החינוך נמנע כליל מהפעלת הסנקציה העיקרית שבידיו והיא הסנקציה של נטילת תקצוב או הפחתת שיעורו ממוסד אשר

מפלה ופוגע בכבוד האדם ברמתו הבסיסית ביותר. לא נשקלה האפשרות לתמרץ מוסדות אשר מבצעים מדיניות שילוב ראויה, ומנגד לא נשקלה שלילת תמיכה.

104. צו הסגירה של סמינר מנדלסון בביתר, שנזכר בעתירה המקורית, צו סגירה שלא מומש עד היום, מוכיח, כי למרות רמיסת החוק והצווים שהוצאו, משרד החינוך מתרשל בתפקידו, אינו מפקח, ואינו שוקל קיצוץ בתקצוב, אפילו לא במקרה שכזה.

• העתק המסמכים הרלוונטיים לעניין זה מצ"ב ומסומנים עת/31

105. כפי שיפורט להלן, המשיבים לא נוקטים ולו במקצת פעולות מתבקשות ונדרשות אלה. משרד החינוך הסתפק לרוב בהוצאת הנחיות (דבר מבורך כשלעצמו), אך בניגוד להצהרותיו אינו אוכף את קיומן, ככתבן וכלשונו, ואינו מפקח פיקוח ממשי והדוק על יישומן בשטח.

התייחסות לטענות המשיבים

106. אחת הטענות המרכזיות שעליהן תולה משרד החינוך את יהבו הוא שלא ניתן מעשית ל"בדוק מי אשכנזיה ומי ספרדייה". דומה שטיעון זה אינו מחזיק מים. כפי שנכתב בעתירה, אין צורך בידע מופלג כדי לדעת שאבוקסיס ובוזגלו, אמסלם ודרעי, בוכוזה וחורי הן תלמידות ספרדיות, ואילו ברקוביץ וגלאט, רוזנשטיין וברגמן הן אשכנזיות.

107. אפילו אמרנו שיש מקרים גבוליים, או מקרים (וכאלה בטלים לא בששים אלא בששים ריבוא בציבור החרדי) של 'נישואי תערובת' עדתיים, בין אשכנזים לספרדיים, עדיין התמונה הכללית המתקבלת מהנתונים שהובאו לעיל, בנספחי העתירה והתגובה הנוכחית, ובחומר נוסף שביד העותרים – מלמדים כמאה עדים על קיומן של מכסות עדתיות מובהקות.

108. גם הטיעון שלפיו בנות ספרדיות "אינן מבקשות", כביכול, להירשם לסמינרים היוקרתיים בטל מעיקרו. ראשית, כפי שעולה מנספחים עת/23 בנות אלה עושות כל מאמץ להיכנס בשערי סמינרים אלה אך לא תמיד יכולות לבוא בהם, רק בשל מוצאן העדתי.

109. שנית: יש כאן תופעה קלאסית של "ביצה ותרנגולת". מכיוון שהמועמדות בתוך עמן הן יושבות, הן יודעות שסיכוייהן להתקבל לסמינרים היוקרתיים שואפים לאפס, ולא אחת מעדיפות מראש להימנע מההשפלה והביזוי שכרוכים בתהליך הדחייה שלהן.

110. גם לטענה בדבר יכולתן, כביכול, של מועמדות שסורבו לערער בפני ועדות הערר אין זכות עמידה.

111. כפי שהובהר בעתירה, רבני הערים וריכוזי האוכלוסייה החרדיים מטילים איסור, חרם ושמתא על מועמדות שפונה לוועדת ערר, ומגדירים אותה כ"מוסרת" ו"מלשינה".

112. הטלת אימה זו נעשית הן באמצעות פניה ישירה למשפחות, הן באמצעות פרסום כרוזים, בחרנו לצרף, כדוגמא בעלמא, מודעה שפורסמה בעיר מודיעין עילית בדבר האיסור על הפניה לועדת הערר של משרד החינוך, וכן מכתב דחייה של סמינר כהנא בבני ברק הכותב להורי תלמידה כי באפשרותם לערער למשרד החינוך רק לאחר "התייעצות עם רב" (כשהאיום, למרות הניסיון להסוותו, ברור לחלוטין).

• המודעה ומכתב הדחייה מצ"ב ומסומנים עת/32

113. כפי שעלה מהדיון בפרשת עמנואל ובפרשת רגן (בעניין ההפליה המגדרית באוטובוסים שב"קווי המהדרין" בירושלים), כאשר מדובר בציבור החרדי קשה תמיד לדבר על קיומו של "רצון חופשי" העומד לבני המגזר בכל הנוגע לפניותיהם לרשויות (ראו גם: אביעד הכהן, "נישט פון אונזערע" (לא משלנו) - אפליה עדתית וייצוגן של קבוצות אוכלוסיה מוחלשות במגזר החרדי, מעשי משפט 3 (תשע"א-2011), עמ' 123-143).

114. בשל אמצעי הכפייה, האיום וההפחדה שנוהגים ביחסים הפנימיים בתוככי הקהילה החרדית, אמצעים שלא תמיד גלויים מעל פני השטח ופעמים הרבה נותרים סמויים מן העין, לא ניתן רצון חופשי לבני הקהילה להביא את תעצומותיהם בפני הרשויות המתאימות.

115. ובענייננו הספציפי: לטענת העותרים, בשל מערכות היחסים המיוחדות בתוככי החברה החרדית, לא ניתן להסיק מסקנה פוזיטיבית מהיעדר ריבוי העררים על כך שהפליה אינה קיימת. כפי שהוכח לעיל, ההפליה קיימת, חיה נושמת ובוועטת, ומיעוט העררים נובע מרתיעתם של ההורים והמועמדות לפנות להליכי הערר שמא יבולע להם או לבני המשפחה האחרים התלויים בחסדי מערכות החינוך החרדיות וחרדים מפני ערעור מעמדם החברתי (הנמוך בלאו הכי, ברוב המקרים) בתוככי הקהילה החרדית.

116. חיזוק לדברים שנטענו בעתירה ובתגובה זו נמצאים בתצהיריהם של הרב שמואל יצחקי חבר מועצת העיר ירושלים, וכן תצהירו של הרב מישאל לוי – יו"ר ועד ההורים של בית הספר היסודי בית יעקב - בית מרגלית בירושלים.

• התצהירים מצ"ב ומסומנים עת/33

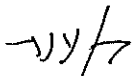
117. לידי העותרים הגיע גם פרוטוקול של ועדת החינוך בעיריית ביתר עלית, שיש בו מעין הודאת בעל דין, הנותנת תמונה ממקור ראשון של המציאות בשטח, בפרט כאשר הדברים שנכתבו נשקלו ונבדקו בשבעים עיניים.

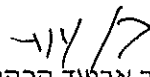
• העתק הפרוטוקול מצ"ב ומסומן עת/34

118. קצרים של דברים: כפי שנאמר בראשית תגובה זו, "מה שהיה הוא שהיה".

119. מבחינה עובדתית, נשמרת בקפידה "מכסת המקסימום 30% ספרדיות" בכל הסמינרים היוקרתיים, הנחשבים והנחשקים, והמשיבים לא עושים מעשים של ממש כדי להתמודד עמה ולמגרה.

120. מבחינה משפטית, חדילתם של המשיבים ממילוי חובתם במניעת ההפליה העדתית מנוגדת לדין, והם מפרים את סמכות וחובת הפיקוח – הממשי והיעיל – שניתנה בידיהם. על כל אלה, מן הראוי שבית המשפט יורה את דרכם של המשיבים, ויוציא מלפניו את הצווים שפורטו בראש העתירה.

 ישעיהו אברהם, עו"ד
 ב"כ העותרים

 די"ר אביעז הכהן, עו"ד
 ב"כ העותרים

ירושלים, היום ו' בחשוון תשע"ג, 23.10.12

תצהיר

אני הח"מ, יואב ללום (ת"ז 035993674), לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אם לא אעשה כן אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר בזאת לאמור:

1. אני העותר מס' 2 בעתירה זו, ועומד בראש העמותה, העותרת מס' 1, והנני מגיש תצהיר זה בתמיכה לתגובת העותרים לתשובות המשיבים.

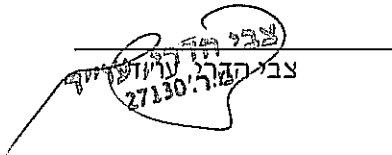
2. הנני מצהיר כי זה שמי, זו חתימתי, וכי כל העובדות שבתגובה נכונות למיטב ידיעתי ואמיתיות.

יואב ללום

אישור

אני הח"מ, עו"ד צבי הדרי מרחוב קרן היסוד 27 ירושלים, מאשר בזאת כי ביום 23 באוקטובר 2012, הופיע לפני מר יואב ללום המוכר לי אישית ולאחר שהוזהר כי עליו לומר את האמת וכי אם לא יעשה כן יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, אישר את נכונות תצהירו דלעיל וחתם עליו בפני.

צבי הדרי, עו"ד
27130 ירושלים